

monitoring report

Izbori u BiH '96

bulletin of the institute for war & peace reporting & media plan

21 august 1996

broj 12

SEDMIČNI PREGLED BIH MEDIJA: 12-18 AUGUST

Još jedna nedjelja, još jedan sporazum ili tri, i predizborna kavalkada se nastavlja. Od Brisela do Ženeve, od Mostara do Sarajeva i od Han Pijeska do Sokoca, očitovan je pritisak, sklapane pogodbe, spriječavane krize i, još jednom, spašeni izbori. Prijetnje raznih stranaka iz Federacije da će bojkotovati izbore su prestale. Prema šefu misije OSCE, Robertu Froviku, samo bi rat mogao zaustaviti ono, što je "Hrvatska riječ" nazvala, "američki izbori."

Međutim, u dijelovima Federacije i Republike Srpske, nastavio je da se vodi pravi gerilski rat huliganizma i zastrašivanja protiv predizborne kampanje opozicionih stranaka. Da strani i domaći mediji nisu prikazivali ove događaje, mogla su prevladati ova nastojanja dijela navodnih zastupnika ili sljedbenika vladajućih stranaka, da homogeniziraju svoja odnosna plemena. Ovako, barem je u punoj mjeri izvještavano o prekidima skupova, molotovljevim koktelima i o izbacivanju direktora preduzeća sa njihovih položaja. U stvari, izgleda da se u Federaciji ovo pribjegavanje nasilju vratilo kao korist žrtvama.

Novosti na RTV B&H

Prošle sedmice veliki dio glavnog "Dnevnika" TV B&H bio je posvećen temama kao što su susret trojice predsjednika u Ženevi, posjeti Vorena Kristofera narednog dana avionom Sarajevu (i ponovnom otvaranju gradskog aerodroma za komercijalne letove, koje je uslijedilo nakon Kristoferovog dolaska) i transformaciji Federacije, koja će uslijediti nakon planiranog ukidanja Herceg Bosne 31 augusta. Međutim, ono o čemu TV B&H u centralnom dnevniku nije izvijestila, bila je izjava Roberta Frovika data 16 augusta, da će

se izbori održati 14 septembra, bez obzira na prevladavajuće uvjete. U "Dnevnikom" izvještaju sa pomenute konferencije za štampu, samo je uzgred spomenuto ovo saopćenje, dok je na drugim domaćim i stranim medijima ono bilo glavna vijest.

Možda je manje čudno bilo izostavljanje na koje je **Hrvatska televizija** ukazala kao na karakteristično za "bošnjačke" medije općenito: propust da se razmotri činjenice da će zajedno sa Herceg Bosnom, morati da odumre nekih 40 republičkih funkcija ili institucija, uključujući tajnu službu (AID) i republičko Ministarstvo odbrane. Premda se HRT-ov interes, da ženevske razgovore predstavi kao još jedan trijumf za predsjednika Tuđmana, može primiti kao razumljiv samo po sebi, izgleda da su u ovom slučaju Hrvati bili u pravu.

Dvije teme dominirale su u izvještajima TV B&H o stranačkoj politici u Federaciji: (1) zahtjevi za poništavanje registracije izbjeglica i raseljenih lica, koji su (koristeći OSCE-ov takozvani obrazac br. 2) uvedeni na izborne liste u svojim sadašnjim mjestima boravka i (2) reakcije na povećani broj slučajeva ponekad nasilnog ometanja predizbornih aktivnosti opozicionih stranaka.

Što se tiče ovog prvog u "Dnevniku" su obratili pažnju na proteste Združene liste i Stranke za B&H (13 augusta), vladajuće SDA (15 august) i Građanske demokratske stranke (GDS, 16 august). Svi su oni protestovali protiv činjenice da je ono što je trebalo da bude izuzetak, postalo pravilo u Republici Srpskoj. Na ovaj način, prema ovim strankama, ozakonjeno je etničko čišćenje, a podjela B&H cementirana. Mogli su, također, spomenuti, da je to krajnje loše za izborna očekivanja uglavnom bošnjačkih stranaka.

Kao glavna žrtva različitih "incidenata" Zdužena lista je preuzela vodstvo u osudi, kako prekida ovih skupova od strane pristaša SDA, tako i općenito neadekvatne reakcije od strane policije. Zdužena lista je protestovala 12 augusta zbog događaja u Gradačacu i Kalesiji. Podržana je u istoj emisiji izjavom koju je dao LBO. Odgovor ogranka stranke SDA iz Gradačca bio je da uveže demanti i klevetu: u njemu se tvrdilo da su napad izazvali demobilizirani vojnici, koji nisu mogli svariti činjenicu da se ljudi, koji se nisu borili za Bosnu, sada bore za vlast. (Ovaj odgovor bio je, naravno, eho saopćenja lokalnog SDA, koje je uslijedilo nakon napada na Harisa Silajdžića 15 juna u Cazinu.)

"Dnevnik" je emitovao 15 augusta saopćenja Zdužene liste i Republikanske stranke u kojima su gledaoci upozoreni na činjenicu da je još jedan skup Zdužene liste bio meta napada, ovoga puta u Srebreniku. Međutim, zahvaljujući brzom intervenciji policije, skup je spašen. Zdužena lista pojavila se ponovno u "Dnevniku" 16 i 17 augusta, ovoga puta obznanjujući prisvajanje njenog promotivnog materijala od strane B&H policije na graničnom prelazu u blizini Bihaća. Prema koaliciji, objašnjenje koje je ponudila policija bilo je, da su materijali "sadržajem protiv vladajuće stranke." Također 17 augusta, "Dnevnik" je prenio saopćenje Liberalne stranke da je njihov skup u Bugojnu prekinula grupa "zagovornika političkog unitarizma" koji su gađali govornika tvrdim predmetima.

Premda se TV B&H može pohvaliti zato što je objavila ove incidente, značajno je da ni o jednom od ovih incidenata nisu javili dopisnici ove stanice. Ili oni ne postoje u mjestima u kojima su se desili incidenti, ili se od njih ne traži da izvještavaju o takvim događajima. U svakom slučaju, gledaocu je ostalo da razmišlja o izvještajima zainteresiranih stranaka o onome šta se desilo bez potvrđivanja, razmatranja ili objašnjenja od strane profesionalnih novinara.

Popodnevni "Dnevnik" **Radio B&H** nastavlja sa veoma promjenljiv pokrivanjem predizborne kampanje. Jednog dana (16 augusta), izvjestiće o tri stranačke konferencije za štampu, dok će drugog dana (17 augusta), ignorirati tri.

Na sličan način, izvještavanje Radio B&H o razgovorima u Ženevi i njihovim rezultatima, bilo je prošle sedmice vrlo oprezno, ali isto tako izgleda, da je "Dnevnik" krenuo van uobičajenog smjera da bi otpočeo svađu sa Hrvatskom na obimnom

slučaju Fikreta Abdića. "Dnevnik" od 15 augusta prigovorio je da Abdić ima na raspolaganju cijelu hrvatsku štampu za svoju predizbornu propagandu. Tri dana kasnije za njega se tvrdilo da "ima otvoren pristup na sve hrvatske medije, a istodobno se u Hrvatskoj tvrdi kako Hrvatska Bosni želi sve najbolje, uključujući dobre bilateralne odnose."

Kao i TV B&H i Radio B&H prenio je izvještaje sa stranačkih konferencija za štampu na kojima su osuđeni prekidi njihovih predizbornih skupova. Ali također kao i gledalac TV B&H, i slušalac Radio B&H mogao je samo da se čudi zašto ova stanica nema izvještaje svojih dopisnika. Međutim, 12 augusta je emitovana posebno bolna tonska žaoka sa konferencije za štampu Zdužene liste. To je bila procijena Ive Komšića: "Ono što su pisali članovi SDA da će stvoriti muslimansku državu u Kalesiji i Gradačcu vidio sam da se to nastoji i ostvariti."

"Dnevnik" u 15.00 počeo je također da sa odobravanjem izvještava i o rijetkim slučajevima među-entiteske komunikacije, onako slučajno, kako se koji desi. Tako je 12 augusta, nakon susreta srpskih i bošnjačkih predstavnika u Doboju, "Dnevnik" objavio da su Srbi spremni za tolerantan odnos prema njihovim raseljenim, bivšim susjedima. Dana 14 augusta "Dnevnik" je emitovao pozitivan izvještaj sa sarajevskog susreta novinara iz oba entiteta i, prenio bez komentara, izjavu "sadašnje predsjednice srpskog entiteta," Biljane Plavšić, kako "vodstvo srpskog entiteta namjerava Bošnjacima i Hrvatima tokom izbora garantirati slobodu kretanja i sigurnost pod njihovom kontrolom."

Radio SDA

SDA učvršćuje vlast u Bihaću. Izgleda da je SDA postigla gotovo potpunu identifikaciju stranke, države, Armije i islama u sjeverozapadnoj Bosni. Treba dodati i medija, također.

Radio Bihać jedini medij od bilo kakvog značaja u ovoj regiji, postao je nešto malo više od propagandne mašine SDA. Prošle sedmice, u emisiji "Dnevna hronika" emitovane su samo vijesti o SDA. Opozicija je ignorirana u potpunosti. Čak i kontakt program, koji se emituje dva puta sedmično, u kome se prije dvije sedmice pojavila opoziciona Stranka za B&H, ove sedmice uopće nije emitovan. U prvom slučaju stanica je izgovor

našla u "tehničkim problemima". Tri dana kasnije, stanica je objavila da prekida emitovanje ovih programa, zato što su se na njen poziv odazvale samo Stranka za B&H i HDZ. Očito Stranci za BiH neće biti pružena druga prilika.

Vlasti u Bihaću pokazuju malo tolerancije za otvorenu diskusiju. Predstavnik kantonalne vlasti upozorio je prije dvije sedmice na Radio Bihaću da političke stranke "koriste nepotvrđene informacije i govorkanja da zaplaše narod". Ovo je bio "kriminalni čin", koji "ugrožava bezbjednost". Prošle sedmice, policija je profitirala na ovoj prijetnji. U Cazinu su uhapsili lidera opozicione Bošnjačke Stranke Prava. Također su zaplijenili predizborne materijale Združene liste.

Radio Bihać nije spomenuo ni jedno, ni drugo. Stanica je emitirala samo dobre vijesti o SDA, obično sa namjerom da pokaže jednodušnost u podršci stranci. "Dnevna hronika" 18 augusta tipičan je primjer za to. U emisiji je dat izvještaj sa predizbornog skupa u selu Bužim, u kome su emitovani govori općinskih predstavnika, islamskog vjerskog službenika i lokalnog komandanta Armije. Govornici su ispričali neke "nategnute priče". Bužim je općina, koja je formirana za vrijeme rata i zbog toga neće imati svoju listu na izborima. Ali činjenice ne smetaju Radio Bihaću, koji je spreman da emituje sve što dolazi iz usta SDA. Jedan SDA kandidat, koji je predstavljen kao nosilac "Bužimske liste", izjavio je "općina Bužim je jedina općina u Bosni, u kojoj nije registrirana nijedna stranka, osim SDA."

Koliko malo ukusa imaju neke izjave SDA, govori pominjanje junskog napada na Harisa Silajdžića u Cazinu. Prošlog mjeseca OSCE je optužio i lokalnu policiju i SDA zbog tuče. Od tada se vlasti trude da revidiraju ovu presudu. Mirsad Veladžić, predsjednik Unsko-Sanskog kantona, upotrijebio je u Bužimu stari trik i pokušao obrnuti krivicu. "Ja vas zamoljavam... da ne sprečavate one koji drugačije misle da se okupe i da kažu šta misle," rekao je on pristašama SDA. "Njima u ovoj situaciji odgovara da budu sprečavani, oni to organiziraju i plaćaju." "Čovjek se pita koliko li je Silajdžić platio da ga udare po glavi?"

Drugi funkcionar pokušao je opravdati gušenje opozicije od strane SDA, kao i kontrolu SDA nad Radio Bihaćem. "Da su normalne prilike danas bi ovdje bila i Hrvatska televizija. Ali da je ovdje kojim slučajem jedan drugi Bošnjak (tj. Fikret Abdić) bilo bi ovdje desetak TV stanica i znali bi i te kako da propagiraju njihove interese," rekao je Šemso

Tanković, šef SDA u Hrvatskoj. "I zato ne smijemo dati priliku ni jednom bosanskom političaru koji neće biti svjestan svoje obaveze prema Bosni, islamu i Bošnjacima."

Sa Radio Bihaćem, kao dobrovoljnim suučesnikom, SDA je ohladio demokraciju u bihaćkoj regiji. Stanica ne prepušta ništa slučaju. "Novinarka" Minka Džafić, koja redovito izvještava sa skupova SDA, nikad ne propušta priliku da izvještaje počne rečenicom poput one, koja se čula prošle sedmice "U sretniju budućnost Bošnjake može povesti samo SDA, na čelu sa predsjednikom Alijom Izetbegovićem."

Ako je bila neka dobra vijest prošle nedjelje, bilo je to 16 augusta, kada je u izvještaju bilo govora o planovima za formiranje kantonalne televizijske stanice. Radio Bihać javio je da je Vlada utrošila veliku sumu novca na ovu stanicu, ali da još uvijek čeka da stanica počne sa emitovanjem. "Te sad će početi... te neće početi," rečeno je u "Dnevnoj hronici" sa očiglednim nestrpljenjem. Ako je Radio Bihać neka indikacija za to kakvu televiziju vlasti imaju na umu, čovjek se može samo ponadati da će kašnjenje potrajati malo dulje.

Svijet, onako kako ga vidi SRT

Dominantna tema u emisiji "Novosti" na **TV Srpska** prošle sedmice bio je odnos srpskog entiteta sa IFOR-om, a posebno konfrontacija u Han Pijesku, uobičajenom skrovištu Ratka Mladića. Dok su emisari iz NATO, IFOR, SAD i OSCE dolazili tokom sedmice na Pale, nastojeći da se ublaži kriza, "Novosti" ponudile su 12 augusta domišljato objašnjenje za IFOR-ovu izjavu o povećanom stanju pripravnosti: "U potrazi za novim detaljima vezanim za ovu situaciju, saznali smo da su, zapravo, Muslimani krivi za najnoviji razvoj događaja. Naime, zbog indicija da bi se američke snage mogle naći na meti napada islamskih terorista, IFOR je podigao stepen borbene gotovosti - prenosi agencija AP izjavu neimenovanog predstavnika NATO."

Rješenje krize 18 augusta, kada su IFOR-ove trupe ušle u nelegalno skladište oružja u blizini Sokoca, i kada su sljedećeg dana počeli sa uništavanjem prijetjećeg oružja, obilježeno je još zbunjujućim saopćenjem, koje je ovog puta poteklo od Generalštaba armije RS. Kao što je javljeno u "Novostima", Armija se žalila s jedne strane, da je oružje u pitanju bilo po svojoj prirodi

defanzivno - i da zbog toga nije ušlo u sporazum o razoružanju - i s druge strane, da je vršilac dužnosti predsjednika Biljana Plavšić pregovarala sa NATO-m i IFOR-om mimo znanja članova Generalštaba. Ovo, prema izjavi, "predstavlja pokušaj stvaranja razdora između državnog rukovodstva i Generalštaba vojske Republike Srpske."

Presuda "Dnevnika" u 16.00 **Radio Srpske**, na kraju konfrontacije sa IFOR-om bila je još sumornija: "Sve u svemu, događaji bez osnova i povoda mogu se okarakterisati kao još jedna ucena od strane svetske zajednice, a kao posledica jedino se mogu pojaviti neželjene tenzije pred septembarske izbore."

Tokom sedmice spriječavanje, ili liječenje podjela, bila je također glavna tema pokrivanja stranačke politike na SRT. Kopirajući stranicu iz knjige SDA, SDS i njene satelitske stranke provele su značajno vrijeme objavljujući pozive da se broj predsjedničkih kandidata smanji sa šest na dva, ili još bolje na jednog. Milorad Milaković, kandidat Stranke Srpskog Jedinstva za Predsjedništvo RS upozorio je 14 augusta da bi RS mogla biti apsorbirana u B&H, ako nacionalne stranke ne dobiju 75 posto glasova na izborima. Ovaj napjev prihvatio je sljedećeg dana Nikola Poplašen iz Srpske Radikalne stranke, a svoj vrhunac napjev je doživio 16 augusta, na konferenciji za štampu SDS.

I "Novosti" i "Dnevnik" Radio Srpske istakli su ovaj događaj, a posebno upozorenje sekretara SDS Borivoja Sendića da bi "ulazak šest srpskih kandidata u izbornu trku za predsjednika RS mogao teorijski da omogući pobjedu Muslimana iz SDA, čime bi srpski narod na ovim prostorima dobio vezira." Stranke sa čistim nacionalnim programom, kao što su Srpska Stranka Krajine i Narodna Stranka, moraju pristati uz SDS i Srpsku Radikalnu Stranku i podržati ih na izborima, okupljajući se oko Biljane Plavšić "da bi ostvarila ono što je započela." (Ovaj posljednji komentar, međutim, izbačen je iz izvještaja Radio Srpske o Sendićevim primjedbama.)

Lekcija koju smo naučili od Republike Srpske Krajine bila je, prema Sendiću, poučna: "izgubljena među srpskom neslogom." Kao da to nije bilo dovoljno, "Dnevnik" Radio Srpske dodao je i zahtjev, kojeg je tog dana uputio Radikalni Otadžbinski Front "Nikola Pašić", da se Srbi udjeline, da im ne bi Musliman bio šef države.

Jedinstvo odmetnika i bivših patriota, međutim, ne može dobiti potporu, posebno od zastupnika sadašnjeg režima u Beogradu. Glavne vijesti 13 augustaj i na Radiju i Televiziji prenijele su komentar "*Srpskog glasa*", u kome se Savez za mir i progres, koji vode Socijalisti, napada kao "produžena ruka" Beograda. Slušaoci i gledaoci SRT ne bi mogli znati čemu tolika galama, ako nisu slušali **Radio Krajinu** ili gledali **Televiziju Srbije**. Ove stanice izvještavaju o sastancima Socijalista, o njihovim sve oštrijim napadima na režim u RS, kao i o njihovim pritužbama zbog odnosa režima prema njima. U stvari, što se tiče TV Beograd, samo Savez za mir i progres, zaslužuje pažnju njezinih kamera.

Nakon incidenata u Tesliću (nasilno smjenjivanje direktora jedne firme) i u Novom Gradu (bivši Bosanski Novi, gdje je molotovljev koktel uništio kola Socijalističkog vođe), Beograd je objavio osudu Saveza zbog "terorizma i nasilja nad neistomišljenicima".

Kao i obično, SRT je prednjačila u izvještavanju o predizbornim incidentima u Federaciji. Prošle sedmice, 17 augusta, s posebnim je zadovoljstvom, citirala (i na radiju i na televiziji) članak iz *New York Times* o klimi zastrašivanja, koja vlada u Unsko-Sanskom kantonu, gdje se govori da vladajuća SDA i njena tajna služba (AID), progone opozicione političare. Čak je i inače neobjašnjenu globu od 25.000 dolara, kojom je OSCE kaznio SDS, potpredsjednik stranke S. Bijelić vezao istog dana na Radio Srpska, za prekršaje SDA: "Još kad je OSCE izrekao kaznu SDA zbog napada na H. Silajdžića, mi smo znali da je to samo priprema za kažnjavanje SDS:"

Smicalice u Tuzli

Prljave smicalice dominirale su vijestima o izborima prošle sedmice u Tuzli. Incidenti od 10 augusta, u kojima su pristaše SDA prekinuli skupove Združene liste u Gradačcu i Kalesiji, odjekivale su cijele sedmice, dok su se obje strane sukobljavale na konferencijama za štampu oko toga, ko je za to kriv. Drugi incident, koji se desio u Srebreniku 14 augusta, samo je nastavio ovu temu, kao što je to bio slučaj i sa manjim pokušajima pristaša SDA da ometu opoziciju u tuzlanskoj regiji.

Ova priča bila je dobar test za medije u Tuzli. Međutim, oni nisu bili na visini. Dvije televizijske stanice u Tuzli, po ustaljenoj šemi, ponovo nisu

obezbijedile uravnoteženo izvještavanje. Kantonalna stanica **TV TPK** posvetila se emitovanju SDA-ove verzije ove priče. Općinska stanica **TV Tuzla**, koja je nakon štrajka ponovo počela sa emitovanjem, usredsredila se na ogorčenu opoziciju. **Radio Tuzla** bio je nešto bolji.

Združena lista iskoristila je prekinute skupove što je bolje mogla. Ona se zbog toga žalila na konferenciji za štampu, koja je održana u Tuzli 11 augusta i na druge dvije konferencije, koje su kasnije, tokom sedmice, održane u Sarajevu. TV Tuzla izvještavala je sa svih konferencija. Ona je 14 augusta također izvijestila da su pristaše SDA pokušale, ali da nisu uspjele da ometu skup u Srebreniku. Tokom sedmice bilo je još sličnih vijesti: pristaše SDA upale su u kancelariju funkcionera Združene liste u Tuzli; Stranka za B&H žalila se da su pristaše SDA zalijepile postere SDA preko njihovih postera i da su ometali skup u Živinicama. Ali TV Tuzla nije objavila proteste SDA u kojim se tvrdi da oni nisu za to odgovorni. Ova stanica je pokazala jedan skup SDA u Tuzli, koji je održan 15 augusta, ali samo slikom. Umjesto da emituje tonske snimke govora kandidata SDA, voditelj je pročitao odlomke iz informacije o tom skupu, koje je objavila služba za informisanje lokalnog SDA. Ova stanica je mnogo detaljnije pokrila skupove Združene liste 16, 17, 19, augusta, kao i dvije konferencije za štampu, koje je HDZ održao tokom sedmice.

TV TPK sa svoje strane uredsredila se na odgovore SDA, vezano za incident sedmice. Na sastanku 12 augusta, predstavnici kantona naveliko su se branili. "Nismo ometali političke skupove, niti organizirali smetnje Združenoj listi, te se ne smatramo odgovornim," rekao je Izet Hadžić, guverner kantona. Hadžić je odbacio ove događaje kao "neuspjele političke predstave" i optužio Združenu listu da "napada samu sebe". On je također optužio najprominentnijeg kandidata Združene liste, tuzlanskog gradonačelnika Selima Bešlagića, da je za vrijeme rata poticao "autonomiju" Tuzle time što je tjerao lokalne vojnike da nose grb grada, umjesto bosanskog grba.

TV TPK je 14 augusta pružila priliku Združenoj listi da se žali na SDA u programu "Izbori 96", u kome su učestvovali i predstavnici SDA i Združene liste. Ali stanica nije spomenula pokušaj sprječavanja skupa u Srebreniku od strane pristaša SDA. Ona je bila zauzeta na drugom mjestu, na drugom skupu Združene liste, u Domu kulture u Banovićima. Tom prilikom, kao i ranije, TV TPK

iskoristila je svoj izvještaj da bi minirala događaj. Kamera se usredotočila na ljude, koji drže zastave SDA, na plakate SDA, zalijepljene na zidovima i na čovjeka, kome je iz džepa virila slika Alije Izetbegovića.

Pravo iznenađenje bilo je da je prvi puta u dva mjeseca, jedna vijest iz Tuzle došla čak na drugo mjesto u večernjim vijestima TV TPK. Događaj je bio sastanak gradskog Vijeća, na kome se raspravljalo o promjeni imena ulice Oktobar, u ulicu Bosanskih vladara. Promjena imena ulica je jedan od omiljenih povoda SDA.

Premda Radio Tuzla podržava SDA, ponovo se pokazala otvorenijom prema opoziciji od TV TPK. Prošle sedmice SDA i Združena lista, svaka za sebe, pojavile su se četiri puta u radio programu. Stranka za Bosnu pojavila se tri puta, a HDZ dva puta. Za razliku od TV TPK, Radio Tuzla izvijestio je o incidentu u Srebreniku, uključujući i neizbježno negiranje SDA.

U Tuzli je jedna stvar sigurna: kampanja je živa, ali se ne provodi u skladu sa pravilima. To isto važi i za novinarstvo. Da bi dobili pravu sliku, birači moraju slušati više od jedne stranice.

Sarajevska štampa

Tri dnevna lista nastavila su sa marljivim pokrivanjem izbora. "*Oslobođenje*" je također nastavilo da izvještava o pozivima na bojkot: opozicionih stranaka, prominentnih pojedinaca i svojih komentatora. Vijesti iz Ženeve, sredinom sedmice, nakon kojih je uslijedila posjeta Vorena Kristofera Sarajevu, utišali su, ali nisu ušutkali ovu kampanju. Objavljivanje izvještaja Međunarodne krizne grupe 14 augusta, u kome se poziva na odlaganje izbora, pružilo je krajem sedmice ovom listu priliku da istakne svoje protivljenje izborima, premda sada sa resigniranom intonacijom: "Što su izbori bliže, sve je više razloga za pesimizam."

"*Večernje novine*" posvetile su značajnu pažnju ometanju, ili pokušajima ometanja predizbornih skupova opozicije u Gradačcu, Kalesiji, Srebreniku i Cazinu, osuđujući takve incidente u komentaru pod naslovom "Toljagom do birača" i u drugim člancima pod naslovima, kao što su "Osuda terora", "Atak na patriote" i "Strah, njihov i naš." Ali i Fikret Abdić je također bio u vidokrugu "*Večernjih novina*". List je podržao optužbu protiv Abdića, zbog ratnih zločina u Bihaću i započeo seriju dokumentarnih tekstova pod nazivom "Tragajući za zločinima Fikreta Abdića."

Nakon konferencije u Ženevi, "Dnevni avaz" je prekinuo svoje veliko interesovanje za priče o bojkotu. Prema "Avazu" od 15 augusta, "USA zahtjeva izbore bez prepreka". Sljedećeg dana, veliki naslov na prvoj strani, pitao je "Kome odgovara odgađanje izbora?" Odgovor je bio, malim opozicionim strankama, koje imaju male ili nikakve izgleda na izborima. Ispitivanje javnog mnijenja, koje je obavio ovaj list, izgledalo je kao da to potkrijepljuje. Upitani koga bi više voljeli za predsjednika, 65 posto ispitanika opredjelilo se za Aliju Izetbegovića, 22 posto za Harisa Silajdžića i 10 posto za Seada Avdića.

Iz različitih perspektiva i "Svijet" (15 august) i "Hrvatska riječ" (17 august), ponudili su skeptičnu dobrodošlicu prvom sastanku novog svemostarskog gradskog Vijeća i jednoglasnom izboru Ivana Prskala za gradonačelnika. Ovaj drugi list, priznao je također, kada je u pitanju manipulacija, da očekuje sve najgore od septembarskih izbora. Prisustvo dva vodeća - ali ne HDZ-ova - hrvatska političara na skupu Združene liste, koji je prekinut u Gradačcu, podstaklo je "Hrvatsku riječ" da prokomentariše kako je to bila njihova "nagrada za poslušnost".

Prošle sedmice (14 august) "Ljiljan" je našao novi razlog da se usprotivi izborima. Mogućnost da Momčilo Krajišnik postane poslijeratni predsjednik Bosne bio je udarac prošle sedmice. Ove sedmice, "Ljiljan" je otkrio novu prijetnju u obliku dokumenta UN, u kome se upozorava "izbori će se održati kako bi se 'Srpski nacionalni projekat' umotao u celofan legitimiteta i kako bi se ubrzali koraci kojima ova zemlja ide ka konačnoj propasti." S druge strane, ovaj nedjeljnik je također objavio i intervju sa Ibrahimom Spahićem, predsjednikom GDS, stranke koja je blagoglagoljiva u podršci izborima.

Suočeni ponovo prošle sedmice sa odlučnošću Amerikanaca da se izbori u B&H održe 14 septembra, u bilo kom slučaju, osim u slučaju rata, establišmenti sarajevskih političara i novinara, uglavnom su zaustavili svoju agitaciju protiv izbora. Pošto se niko ne usuđuje da počne sa borbama, niko se neće usuditi da spriječi glasanje. Bez obzira kakav da je, i mostarski dogovor je također doprinio smirivanju anti-izborne razdraženosti.

Tenzije u predizbornoj kampanji premještene su na druge frontove. Porastao je broj incidenata na skupovima opozicionih stranaka u provinciji.

Oštećene stranke, optuživale su SDA da je odgovorna za to, dok je vladajuća stranka negirala optužbe. Novine su iskoristile tu priliku da unesu više živosti u svoje izvještavanje o kampanji, a političari, da osude nasilje i brane demokraciju.

Štampa u Republici Srpskoj

Privrženost "Glasa srpskog" SDS-u ostala je nesmanjena tokom prošle sedmice. Svaka izjava i svaki sastanak Biljane Plavšić, Momčila Krajišnika, Vitomira Popovića i Velibora Ostojića valjano su prezentirani. Druge stranke spomenute su u prosjeku jednom sedmično. Izuzetak je Srpska Radikalna Stranka RS. Povlačenje njenog lidera Nikole Poplašena iz trke za Predsjedništvo RS u korist potpredsjednice Plavšić, značilo je da je u skladu s tim njegova stranka izvukla korist.

Izvjestavajući o sastanku Plavšićke 11 augusta u Bijeljini sa direktorima i glavnim urednicima državnih medija, "Glas srpski" je izvijestio da je predmet njihovog razgovora bio kako unaprijediti dobru praksu u pokrivanju kampanje i izbora. Prema Plavšićki, do sada "nije bilo diskriminacije u odnosu na istupanje stranaka i kandidata i svi su bili ravnopravno zastupljeni".

17 augusta, "Glas srpski" je prenio alarmantnu vijest iz Prijedora: eksplozivna naprava podmetnuta je ispod kuće poslanika Narodne Stranke S. Srdića. Povrh toga, stanovnici ovoga grada probudili su se 16 augusta da bi zapanjeno ugledali, kako je većina javnih zgrada prekrivena svježim grafitima, koji pozdravljaju Izetbegovića i B&H Armiju, crtežima zlatnog ljiljana i drugim simbolima Federacije, i pozivima da glasaju za SDA.

S druge strane, prošle sedmice "Glas srpski" nije uopće spomenuo napade na Socijalističku Partiju RS u Tesliću i Novom Gradu (Bosanski Novi).

Dva petnaestodnevna lista "Nezavisne novine" (br.22) i "Alternativa" (u dvoboroju od 14 augusta) obezbijedila su prošle sedmice sveobuhvatno i pohvalno izvještavanje o Savezu za mir i progres, koga predvode Socijalisti. Članak na naslovnoj strani "Alternative" ispričao je o upadu policije iz Doboja i Teslića u tvornicu "Destilacija", s ciljem da se nasilno ukloni njen direktor Rade Pavlović, član Izvršnog vijeća Socijalističke partije.

Mediji ukratko

Pridošlice

Prošle sedmice, u centralnoj Bosni pojavila su se tri nova medija: Iz Zagreba - Drugi program **Hrvatske televizije**, sa Pala - **Pravoslavni Radio Sveti Jovan**, i iz SDA - ogroman trud da se na svakom putu, svakom vijaduktu, svakom potpornju i svakom raskršću između Sarajeva i Mostara bijelom bojom ispišu inicijali stranke. Stupanj ove najnovije kampanje da se uljepša Bosna, prosto oduzima čovjeku dah. Isto tako i očita popustljivost saobraćajne policije i lokalnih vlasti.

Veličina nove radio stanice Sonje Karadžić bila je također predmet komentara. Kao što je 12 augusta izvjestio **Radio Krajina**, Pravoslavni radio Sveti Jovan emituje test program na devet frekvencija i uz ogromne troškove, što je očigledno plod napornog rada gospođice Karadžić u posljednjih nekoliko godina na izdavanju akreditacija (uz određenu cijenu) predstavnicima strane štampe.

S druge strane, pojava Drugog kanala HRT prošla je skoro bez ikakvog komentara u Sarajevu. Za razliku od dugo očekivanog TVIN (ranije, Biltove TV), koja je označavana kao "medijska okupacija" i koja nije dobila gotovo nikakvu podršku političara, koji su se 13 augusta okupili u predizbornoj debati na TV B&H, ekspanzija HRT-a izgleda da se smatra, kao nešto što nema nikakvih

i kulturnih, ni političkih implikacija po B&H.

Šta je znao i kad je to saznao

Emisija "Oko 22" NTV Studio 99, prenijela je 15 augusta izjavu Alije Izetbegovića, koji se ograđuje od napada SDA na skup Zdužene liste u Gradačcu. Predsjednikova izjava bila je zanimljiva iz dva razloga. Kao prvo, on je rekao da je za incident čuo čitajući štampu, nakon svog povratka iz Ženeve. Zar on nema kolege, da ga obavijestili o takvim stvarima? Kao drugo, voditelj ga je predstavio kao predsjednika Predsjedništva Republike B&H, ali ne kao predsjednika SDA, premda je on bio na meti zbog svoje stranke.

Bratstvo i jedinstvo u Zenici

Radio Zenica i **TV Zenica** prešli su prošle sedmice sa implicitne na eksplicitnu promociju SDA, koristeći po prvi put tonske snimke sa stranačkih konferencija za štampu. Oni su također napravili veliku igru oko hrvatskog odbijanja da dozvole muslimanskim vjernicima da prođu kroz teritoriju Žepča na svom putu u Novi Šeher. Ovaj događaj je tretiran, kao jedan u nizu nedavnih nepravdi, koje su nanesene Bošnjacima na teritoriji pod kontrolom HVO. **Zetel** je sa svoje strane, odbio da izvještava sa protokolarnih dodaja, koji slave vladajuću SDA. On nije čak ni spomenuo incident u blizini Novog Šehera.

U protekloj sedmici posmatrani su sljedeći mediji: *RTV Srpska, RTV BiH, Radio Studio 99, NTV 99, NTV Hayat, TV Zenica, NTV Zetel, Radio Zenica, Radio Tuzla, TV TPK Tuzla, TV Tuzla, Radio Prijedor, Radio Bihać, RTV Mostar, Hrvatska RTV Mostar, Radio Krajina Banja Luka, TV Srbije, Hrvatska televizija, Oslobođenje, Večernje novine, Dnevni Avaz, Slobodna Bosna, Ljiljan, Svijet, Hrvatska riječ, Nezavisne ovine, Alternativa, Glas srpski.*

Voli me, ne voli me... (6)

Tabela ispod pokazuje prisustvo političkih stranaka, njihovih vođa i koalicije u državnim medijima u Federaciji i Republici Srpskoj u sedmici od 12 - 18 augusta. Kolona sa nazivom "Ukupno" govori koliko su puta svaka stranka ili njen lider predstavljeni (direktno ili indirektno) ili koliko su puta bila pomenuti u centralnim dnevnim informativnim emisijama na **RTV B&H** i **SRT**. Svaku stranku prati rezultat koji predstavlja zbir svakog pozitivnog spominjanja (+1), svako neutralno spominjanje (0) i svako negativno spominjanje (-1). Kolona sa naslovom "(+, -, 0)" predstavlja zbir ovih rezultata. Što je veći broj, to je veća i simpatija ili odanost radio televizijske stanice prema stranci ili političaru. Manji broj, s druge strane, to se više može reći da se radio televizijska stanica odnosi prema stranci ili njenom vođi sa nepoštivanjem ili antipatijom. Što je zbir bliži nuli, to je izvjesnije da stranka ima ujednačen tretman od radiodifuzne organizacije.

ime stranke / koalicije	RTV BiH		RTV Srpska	
	total	Σ (+,-,0)	total	Σ (+,-,0)
<i>stranka</i>				
Stranka demokratske akcije	20	0	16	-15
Srpska demokratska stranka (SZ)	4	-2	18	+16
Hrvatska demokratska zajednica BiH	7	-2	9	-4

ime stranke / koalicije	RTV BiH		RTV Srpska	
	total	Σ (+,-,0)	total	Σ (+,-,0)
Stranka za BiH	3	0	-	-
Srpska patriotska stranka SPAS	-	-	2	0
Narodna stranka RS	-	-	4	+2
Srpska stranka Krajine	-	-	4	+2
Liberalna Stranka BiH LS	1	0	-	-
Liberalno bošnjačka organizacija LBO	1	0	-	-
Bosanska stranka	1	0	-	-
Građanska demokratska stranka BiH GDS	6	0	-	-
Muslimansko bošnjačka organizacija MBO (1)	4	0	-	-
Hrvatska seljačka stranka BiH HSS (1)	5	0	-	-
Unija bosanskohercegovačkih socijaldemokrata UBSD (1)	2	0	-	-
Socijal demokratska partija BiH SDP (1)	4	0	-	-
Socijalistička partija RS (3)	-	-	1	-1
Radikalni otadžbinski front "Nikola Pašić"	-	-	2	+2
Srpska seljačka stranka	-	-	2	+1
Stranka privrednog prosperiteta	2	0	-	-
Republikanska stranka (1)	2	0	-	-
Srpska radnička stranka	-	-	1	0
Stranka srpskog jedinstva	-	-	4	+1
Narodna demokratska zajednica	1	-1	-	-
BH Patriotska stranka	1	0	-	-
kalicije				
Demokratski patriotski blok RS	-	-	3	-1
Savez za mir i progres RS	-	-	4	-2
Združena lista za BiH	5	0	1	0

(1) Stranke uključene u Združenu listu za BiH (Federacija BiH)

(2) Stranke uključene u Demokratski patriotski blok RS

(3) Stranke uključene u Savez za mir i progres RS

izvještaj IWPR i MEDIA PLAN; Direktor projekta: Mark Wheeler

Obala Kulina bana 4/I, 71000 Sarajevo, BiH

Tel/fax 071-667-734/735

E-mail: MEDIAPLAN_ZU@ZAMIR-SA.ztn.apc.org ili 101657.3100@compuserve.com

Institut za ratno i mirnodopsko izvještavanje (IWPR) je britanska dobrotvorna ustanova, osnovana sa namjerom da pomaže razvoj nezavisnih medija i da podrži umjerene glasove u bivšoj Jugoslaviji. Ovaj institut također izdaje *War Report (Ratni Izvještaj)* nezavisni mjesečni list, i *Tribunal*, dvomjesečni časopis o Međunarodnom tribunalu za ratne zločine u Hagu. Za pretplatu i druge informacije obratite se na IWPR 33 Islington High Street, London N1 9LH. Tel +44-171-713-7130 / Fax 713-7140/ E-mail: warreport@gn.apc.org.

Director: Anthony Borden; Administrative Director: Rachelle Jailer Valladares; Senior Programme Manager: Alan Davis; Project Director (Bosnia Elections): Mark Wheeler; Senior Project Officer (Bosnia Elections): Michael Montgomery; Project Officer (Bosnia Elections): Jennifer Pearce.

MEDIA PLAN je prva privatna organizacija u BiH specijalizovana za istraživanje, analizu i projektovanje razvoja medija. Glavni cilj mu je da promoviše obnovu i razvoj medija u BiH. Organizacija raspolaže opsežnom bazom podataka o BiH medijima. MEDIA PLAN ima korespondentske centre u Tuzli, Zenici, Mostaru, Banja Luci i Bihaću. Na izradi Monitoring Reporta angažovano je 18 monitora, istraživača i drugih saradnika MEDIA PLANa.

Sa zahvalnošću napominjemo da ovaj projekat podržavaju Swedish International Development and Cooperation Agency, Open Society Institute, Friedrich Naumann Stiftung i Winston Foundation for World Peace.

